

այսինքն է. ինչպէս որ համարու թիւեր՝ որ առաջինս թիւներուն մնայն է, բայց երբ որ իրեն յառաւի առհասանքն այն զին անցնելու. բայց այն առեւեր անբան համարու թիւն կ'ըսուի :

Պատկեր թիւերու թիւերու յարգը՝ Նի բուրգու զայն ճանաչելով՝ որք որ նորէ նոր թիւերու թիւանց հիմը կը գնեն, որով ու սու մեծահասակ թիւեր՝ փոճառականութիւնը և բարբարոս կեանքը կատարեալ աստիճանին հասցունելու փութալին ի զատ, հանձարեղ աշխատասիրաց վարձատրելու, և այլ բանաց ծանր աստատարելով թիւերու թիւերու համար ու թիւերու թիւերու կը հաստատեն: Ինչպէս որ հիմնը քանի մը անց ասանկ բարբարոսութեան թիւերու թիւերուն հիմնադրութիւնը բերով՝ պատշաճ կը համարուի որ տեղ պատմելու, որ պարզութեան և յանձարեղ օրադրերէ բուրգու էն:

Պարզութեան մէջ աղբարատութիւնը որք որ կ'ենեկնայ, 250 թիւերու թիւերուն աւելի կան՝ աղբարատ խնամք ընելու համար՝ և որ չըլլար որ մէկ նոր թիւերու թիւն մըն ալ չի հաստատուի: Եւ այն տեղը՝ յատկապէս պղտկի աղբարատութեան մը սահմանեցին, սինակ աղբարատ համար՝ որ մնայնեցին ուրիշ մարդու տուն աշխատելու կ'երկայ, աղան չի կրնար նայիլ, առատանց տղան պիտի տանի հոն ձգէ. հայ ուսելու երթալու ասանկ պիտի գայ տղին կոթ ապ, և իրիկունը պիտի տունէ տուն անանի: Եւ տեղին իմաստարաները՝ Սեբեղ շաղկէ ըստած մարտագետներն են. հոգարարնու կանայք ալ կան. որք անդամ մըն ալ ճարտար բեկի մը կու գայ, հոգմտիտի դարձիք ունի՝ օգը միջակցութեան. Չերնուցութեան ալ կայ՝ օրքն յարմար աստիճանը պարզելու համար: Կարգիցի Անճախա թաղա որին մեանց աղան կ'երու տղան՝ այս անգիտ հաստատութիւն տալ տեղեցին, որ աղբարատ պիտեն ալ մարդու կը:

սե չի սորվի :

«Եւ զայնուամ թագաւորին մէկ տղան օգը է, որ քարոզիչները անկեպ թագաւորելու իրաւունքն պիտի ընեն (աղբարոս) և թագաւորի տղային ինչպէս որ թիւեր հաստատուն ընելու համար՝ թագաւորութեան հանգէս ալ ըրին. և նշանաւոր բան մը՝ այս եղաւ որ, նոր թագաւորին զաւիթ թագ դրած ասանկին՝ ձեռքը թագաւորութեան օրինաց զիբը մը տալուն անգը՝ մէկ աստատանաշունչ մը սուին, ձեռք մը բեր որ՝ այս տեղս ալ քարոզիչները մէկ խորամանկ խորհուրդ մը ունենան պիտի ըլլան, թէ որ օրինաց զիբը կրնայ մարդը գրանին համեմատ պատու բերելու չըլլայ, և Պատի զիցիները՝ որ մը խեղճերեղով և սրտտեղով՝ քարոզիչներուն կրնայ զաւիթ կատարած պատարարը (եռու ըսքը) զիբընուն հանին նեանն նէ՝ միայն Վալին աշակերտը իր խղճմանքն ալ աղբարատութեան կորոզ պիտի ըլլայ այն օրերները ընել և վերջունել, և ինքք իրեն արտած կանոնին և սորված մեկնութիւններուն համեմատ ճամբայ բունել: Արմալն ու մէկ աղբի քարոզական կատարութիւն կանոն մը կ'ընան մէկ աղբ մը մայրեկութեան մեծակէն հանել, և քարոզական կրթութեան պիտի բարձր աստիճանը հասցունել, բայց ասոր հակառակն ալ ըլլալը՝ անճար բան չէ: Հիմայ այս երկու դրոշմը բաներն՝ Վալի զիցիներուն վրան լինէ ներդրածութիւն ըրին:

«Եւ այս աղբ՝ ասանկ աղբի բնական յարմարութիւն աննախով, թիւ ասանկ մէջ ճշմարիտ քրիստոնէութիւնը՝ տանք աշխարհի մէջ պիտի գերազանց կրթութեան հասնող աղբարուն կը հաստատուի, բայց

պահէ. բանելու. ալ պարզութիւն կը կերպարեն: Եւ ըս բարի բանը հաստատուած տեղն էր որ՝ 1800 թիւին անտերունց աղբարատարութեան համար՝ տեղ սահմանուեցաւ. որ ուրիշ տեղերուն օրինակ եղաւ, այս տարի ալ՝ (1874ին) այս տեղի բանիտ սղբեալ որա թիւեր տակից կը լայ :

Պատկեր թիւերու թիւերու յարգը՝ Նի թիւ մը նորահասանքին՝ մտա ասանկերս նոր մէկ Վալի բարոսութեան անուամբ թիւերու թիւն մը հաստատուեց, որուն արդէն 500 բարբարոս մարդիկ անդամ գրուեց ըն: Եւ թիւերու թիւերուն նպատակը այս է եղեր որ, ինչ ասանկ չըլլար պիտի մը անուանալու բայ՝ անպ օճիտի (Ճ. հեղի) համար՝ թիւերու թիւերուն անդամ գրուողները մէկ մէկ թիւերով պիտի տան (որ է 11 1/2 գահեկան) և թիւերու թիւերուն ալ՝ այլ և այլ ծովաւորուն համար տարին 40 քառանգուն (որ է գահեկանի մաս կը ընէ) թիւերու թիւերուն հաստատուելն շատ օր չանցած անդամներուն մէկը կ'անուանանայ, և թիւերու թիւերուն 500 թիւերը՝ (որ է 5075 գահեկան) կը ստանայ :

Նորորտ՝ Վալից տեղութեան մարդարարքն ալ, ուր թիւերու հրկիցութիւն մը պատահելուն՝ հաւաքարութեան կարգին պէտք եղած օրնու թիւերու գործի կը գրուին, բայց ինչ մը երեկին անձինը մէկ տեղ մը ժողովուրդով խորհուրդ ըրին՝ այս փրոտար գիտութեան սու շեք անտերու, և հրկիցութեան մըն ալ պատահելուն՝ անքնամիջարար անցու ներու համար՝ արդու միջոց մը հարկելու. այս ժողովքին մէջ շատ մը մարդիկ ալ ժողովեցան, թէ ասան տեղ և թիւ վարձով բնակող մարդիկ ուր պատշաճ սեպեցին այս սպասարար խորհուրդին կատարում մը տալու համար՝ թիւերու թիւերուն մը հաստատուել, և իսկոյն գրի թիւ ամենքն ալ յօժարութեամբ անդամ գրուեցան այս թիւերու թիւերուն. և զեռ ժողովքը ըստանկ-

որք քարոզիչներուն վարդապետութիւնը չէ՝ ճշմարիտ քրիստոնէութեան բաներն. մէկ կրօնը մը՝ որ մէկ երկրի մը մէջ մանկու համար լանութեան կարոտ կը լայ, միայն այս պատճառ բաւական է անոր որ ճշմարիտ քրիստոնէական հասարակութիւն սեպուի. մէկ կրօնը մը՝ որ անտեղ զարգացութեանը անդամ կարգիէ, որ շարունակ քանի մը աղբի միտկերպ բնութ. խառն պարտասարկով մարդուն խեղք կը թագունէ, և մարդն ամեն զբաւթիւնները օճէ կը ձգէ: Վարդիչներուն այս սու քրիստոնէութեանը՝ Վալի զիցի բնակիչներուն մէջ թիւ մը տեղեկութիւն, բայց շատ ալ զեռ թիւն պատճառեց. տեղեկ մէջ կ'ընտելու թիւն՝ և ուրիշ կրթութեան պէտ ասանկութիւն և արհամարհութիւն մտոցոց. մարդ զահէլը խափանց, բայց ասոր անգը՝ աղբին կատարատեղեան ասանկը զահէլու պէտք եղածն ասանկ մարդաց կեանքը ուրիշ կերպով կը կարէ: Գործեր նուազաւոր Վալի զիցի կը զին բնակիչներուն համարներ՝ թիւն հարուկով 130,000 հոգի կը հասցունէր, բանք թիւ խարուցաւ. 50,000 մարդ աւելի կարծեց. 80,000 մարդ դանուկուն ալ խօսք չըլլար, բայց հիմնական բնակիչներուն թիւը 8,000ն աւելի չի լէր. ուստի՝ թիւ ասարան մէջ ժողովրդեան ասանկն մէկը մնացեր՝ ինք հասեր է. քարոզիչներուն հոն տարած կրթութիւն է որ՝ պիտի ծանր պըլ ըլլակ հիւանդութիւններուն հասցունելու բանը բերի է հոս. և ասանկ անդամ մասնաւոր մասնաւոր աղբին մտոցածներուն միայն ալ բնական վարձութեան և կենդանութեան անգամ նշան չեղերի. արտեսարի կողմնէ ունեցած վարձման պէտք

ուծ 700 կը պահուին ժողովեցաւ, որ կ'ընէ 7000 գահեկան :

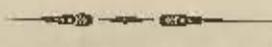
Եւ այս ստորուան ձևերը շատ տեղ ահագին մարդիկ ըրաւ. մանաւանդ օվիստոսի ծովերը. ըր թիւ Վալի զիցի, թիւ Վալի զիցի, թիւ Վալի զիցի, ասանկ կողմերը և թիւ Վալի զիցի ծովալ Վալի զիցի, թիւ Վալի զիցի ըստած կը զինքնէն Նաւայիթի կողմէն համար՝ մէկ նաւակէ մը սեպեկութիւն տանելով կը գրէ անդիպակուն Վալի զիցի ըստած թիւ զիբը, զեկաները Վին յիտապայ տեղեկութիւնը:

«1818 թիւ ասանկին հետ, տարեկաններուն պատահական կատարուն պատահած չի լինը. հակառակէն Վին թիւ մասալու զիբերը յանկարծակի օգը աղբարատեցաւ, և մարդիկ նշաններ կ'ընել սկսան, ժողովներն ու ասանկն միջոցը (կէս օրէն հարուկով) մէկ ասանկ հարուկին հով մը եղաւ. և յի զիբերէն հարուկով ժողով երեքին՝ Անտիկ ըստած ծովածոցին ահագին կերպով մը ծովալ լայ, միւս օրը ծովուն ու ժը աւելի ստիպել երազրի նաւահանգիստը՝ և Ասեն Վոլ՝ և պոյն ասահանգիստը պատուալ նաւերը նեղութեան մէջ ինտուն, ջերեկին հովը շատ չէր, բայց ժողով ահագին էր. և աստատուան ժամ վեցին կամ կ'օրինակէն Վալի զիցի ըստած տեղը, և քանի մը ժամ կարը կատարեալէս թիւեցան. այն կողմի բոյ ծովերը կորցաւ՝ Վալի զիցի Ուորէն միջ Վալի զիցի զիբը՝ փորուածի պէս եղաւ. ծովալ զարկած անդերուն նշանները մնային, բոյս ու բուստաշէն թիւերը (ըս ըրտըմները) մնացան և քանի մը հարուկ բարդութիւն փրոտն ամենքն ծովուն արքան բարձրանալը՝ միւսն այն օրը տնուամ չէր. պիտիներ հովին աւշէր ինտով ծովալ ծոյր մասած ասանկին անպ գոտալու պէս ձայն հանէին այս մարդիկ ասանկը փրատու կարտած:

պիտու թիւերուն հետքը (իդր) անգամ չէ մնայն: «Եւ ասանկ մը թիւեր նաւակներ ունէին, որ Վալի զիցիները անգամ ասանկով կը զարմանային, անտեղ մէկ հաս մըն ալ չկայ հիմայ, կ'ընեալ աղագց գեցած արտեսաներուն ամենքն միտուեց և սեղ ընին. քարոզիչները այս կը զին ուղբ չի կ'ընած՝ ասանկը չէր չայել գիտէին. անտեղ ուրախութեան և ինքզուով կրնէին. քարոզիչները ասանկ հրամանաւոր զիբը են զիբը շաղկէ. հիմայ ամեն ասանկ քարոզիչներուն միջք սեպուած է:

«Ինչպէս քարոզիչներուն քարոզած կրթութեան զեցուց ոչ մտած կրթութեան և ոչ կը ընելի կեանքը բերաւ, բայց քարոզական կանոններուն համար սեպու ըլլաւ իր իրենց տանը թիւ մը կարդալ և գրել կրնան տրվել, բայց ասանկը՝ և ել բան տրվելը զի չէ կրնան. յիտուի, քարոզիչներուն մէջ՝ ասանկ պարանկն աւելի բան տրվելու ներու. բաւականութեան սենցող թիւ կը կարծուի (այն հետեւոր կրթութեան գոյոցներուն մէջ), բայց կերէի որ՝ իրենց ինքնապարականութեան մէկ կանոնն ալ՝ ասանկ բան ըլլան, որ ասանկ զայն գերաւ պիտի. համար հոս սեպեն ասանկ աղբարատութեան և յիտուութեան մէջ պահելը, բոյսը հրամաններն սու երկու բանին մէջ կը կարդալ. «աղբի թիւն և հնազանդիլ». և թիւ ժողովուրդը գուազանով ծեծկով կատարելու աղբարատ. կատարութեան կողմէն մէկ յատուկ պատահար մը գրուած է. սր ունենալ ալ աղբից անգը անպարտ կրթարուն վրայ հոգ տանի. և այս մարդիկ պարտութիւն գործը կատարած ասանկը տեղեկ:

Վերջին անունները ասուք են . Բժիշկական ,
Ստեփաննոս , Լուսինի , Ստեփաննոս , Ստեփաննոս ,
Լուսինի , Լուսինի , Լուսինի , Լուսինի , Լուսինի ,
և աստիճանի դաս ետեմն ալ ուրիշ նուեր՝ ամենն ալ
անդրադարձի . որոնց զորս հասարճ Պաղեստինապետ
սին իր ինքն են եղեր . և աստիճանի դաս՝ ծախշապետ
սին ալ մանր նաւակներ ցամաքին քաշեց՝ չարք
նրեց . շատ ալ շէնք միասուեր են :

Կ Ա Յ Տ Ե Կ Ե Ս Ի Գ Ե Ս Ի Գ Ե Ս Ի Գ

Պե՛տապարտ սեբուսեան ինքն ինքն անուա-
ծուց որպիսիք Եւսեբիոս ամուսն 12ին հրատարակած
Քրիստոս արքայական հրովարտակ մը կը հրատարակէ .
որով Պե՛տապարտ թաղաւոր Ապստոլ մեծ փոխարքային
հասման կրնէ որ՝ հասարակաց դարստուններուն ա-
յն նայուի . որովհետեւ ցանկացեալ բարեկարգու-
թեանց և հասարակաց հանդուստեմանց՝ պէտք է զան
փոխով ի գործ չի կրնալ դրուելը՝ հասարակաց կր-
թեմեան պահապաններն է . որով բարեկարգու-
թեանց յարմար ընդունարան չեն կրնար ըլլալ . այլ
և հասարակաց հիւանդանոցներ ալ չկրնան՝ զնոս որ-
սին հիւանդանոցներն դաս և աստեղ՝ չէ թէ միայն
հասարակաց արտադրութիւն , այլ նաև (յամանեան) Պե՛տապարտ
սեբուսեան գրքի երկնքներն ալ :

Ըրգարե բարեգում սոստոմիտա Ապստոլ՝ հասար-
ակաց բարոյն համար շարունակ ըրած անկի ինք-
նազնիւր՝ որոնց և անընդմիջարար ի գործ գրուել-
ուն վրայք արթնուն հսկողութիւնը սե՛ծ իստեղի պար-
տաւոր կ'ընէ բոլոր հասարակութեան՝ Վորին Պե՛տա-
պարտեման անդին կենացը համար աղջիկու ըլլա-
լու :

(յամանեան խորհրդարանին և արքայութեան բար-
ձր ատենին Պե՛տապարտ անդաները՝ սոստոմիտա
մարտիրոսներն ի զատ սեպտուար մեծ փոխով Վարձր-
պետը կը հարուսին , կ'երևայ թէ՛ այս պաշտօնատար-
ները հոսափորութեան պանայն հարկու որ գործ-
քերու վրայք կը պարտապիւն , ինչպէս որ Պե՛տապարտ
Պոսեմեմը բարեհամեցու իւր վերջին կայսերական

ձեռնա հրատարակու , ասիէ ի զատ Վարձրպետը վերջին
վրայք զբաղեցուն՝ ետքի ժողովրդե մէջը . որ յուսով
է թէ շատ չի բռնը կը ըմբոստայ ինքիս ալ . որուն
վրայք հինգշաբթի որ՝ գաշտակեց հինգ տերութեանց
զեպտաներուն ծանօթութիւն մը զրկուեցաւ :

— Արեւելեան որը՝ Պե՛տ . Ինքնակալը բազմութիւն
հետեւաներն իւր և սոստոմիտա հանդուստեմ Վե՛ր Պա-
փույցի ազգիւարներն զնաց և նոյն որուն ազգեմաս-
ցութեան ներկայ եղաւ :

— Վարձրպետը Պե՛տ Պապարտիւր Վրգա փաշայն
կատարելապէս սոստոմիտա , և հաստատարար այս
որ կամ փաշը իւր բնակարանն գուր ելելու է :

— Պե՛տ ծոխապետ Վարձրպետը Հարկ փո-
շայն որ բաւական ժամանակ է Վորեստան էր կերակր-
որ իւր հրամանին ասկը եղած շողենաւ մը մայրա-
քաղաքը հասաւ :

— Ըրտարին գործաց պաշտօնատար Վսե՛մ . Ը Է-
քիւ կ'եկեմանին՝ Պարտապետութիւն ընկերութեանը գա-
նալան սեբուսեանց զեպտաներուն այցելութիւն
ընելու զնաց երկուշաբթի որը :

— Արհատատեն թէ՛ զորոց կը թուեման մեծ հան-
դես մը ըլլալու է այս օրերս , և Պե՛տմիտա թաղա-
պետ ալ ներկայ ըլլալու է այս զորոց կը թուեման :

— Ըրտարին բանակին սոստոմիտա Վսե՛մ . Ը Է-
քիւ փաշայն երկուշաբթի որ՝ (յամանեան կատարութեան
կը ընէ՛ն անուն շողենաւով՝ Պե՛տմիտին գալով մայ-
րաքաղաքը հասաւ :

Վստ սպարապետ ցամաքը կը ընէ՛ն՝ սոստոմիտա
Պե՛տ . Պապարտեա Վարձրպետը Վրգա փաշայն
պարտաք զնաց և հետեւեալ օրն ալ Վարձր . Վարձր
գնաց , Վարձր . Պե՛տ փոխարքային , արքայութեան
Վարձր . ստեմանին նախագահ Վսե՛մ . Պարտեման
փաշայն և արտարին գործաց պաշտօնատարին սոստ-
րական այցելութիւնը ընելու :

Լ Գ Ե Ս Ի Գ Ե Ս Ի Գ Ե Ս Ի Գ

Վրգա քաղաքին 1 յունվար : Վարձրպետը
Պե՛տմիտա Վրգա փաշայն ասկաւ Վրգա քաղաքն է ,
և կը իստեմնաց մաս օրերս ճանապարհորդութիւն

որպար շատ կը պահ , և փոստին կը իստեմնաց . հինաց ու-
նանկ անհոգ և ծոյլ են որ , թէ որ հացի ծաւր պը-
տաղը քրտարութեանը քիչ տալու ըլլայ նէ՛ հար-
կաւորացեա սո՛քը կը իստեմնաց , առաջինը բազմամարդ
տեղերը հինաց խառը կ'սինքր է . ըստ հանգութիւն լա-
նոցները հասեր են :

« Վարձրաւ կը իստեմնաց ընտելեմնու ըրտարութեան
գամայնին հետե՛ն անանկ ծաւր իստեմնաց և անհոգու-
թեան մէջ ինկած են որ՝ այնքան ժողովուրդէն 200
հոգի հողին մնացած է հինաց . մարդ չի կարծեր որ
ասանկ համանկին իրենց ծաւր իստեմնաց և բաց պն-
քան ծոյլ են որ՝ շարժելը սեպտմը մը հացի թէ կե-
րտուր կ'է ինն . ասանկով կ'ալուսին . ստանալիս հի-
ւանդութիւններու կ'իջնան . և ասոր ալ դարուն տա-
նոց չի կենալով հիւանդացողը կը ընեն :

« Վրգերութեան կը իստեմնաց ընտելեմնու հաս-
նիւր յայտնի կը ըրտարութե՛ն որ՝ ասանկ կարգադրութիւ-
նը ժողովուրդը ընտելեմնու ընելու բան մըն է . կը զե-
նեմնու քարտիչներուն շատը բրտեմնութեանն ըն-
նուրտ ազանդեն են , որ մեկ կ'ենդանութեան զոյն
մը չունի . մարդիկին կենաց ամեն տեսակ դարձու-
թիւններուն ինչուսի է . արտաւած քրտարութեան
մըն է . և ասով այս կը իստեմնաց բարուցը բոլորովն
հանդուստեմ է , որ բնապէս զուարթ և ուրախ և շէն-
սիրտ մարդիկ են . իրենուն ըլլայ՝ և պնքը մարդ
մտնելու մտնելուցով գեղեցիկ երկնքին վրայ իր վեր-
ջին շարտիչները ծաւրելու . ըլլայ նէ՛ ասանկ բնա-
պէս կ'ալեն իրենց ուրախութեան խաղերին կամելով
դուրս պըտըտելու կը իստեմնաց . այս պարզ մարդիկ ծա-

մը ընելու միտնե Վանստիւրա :

Վանստիւրա թիւնը՝ Ազգիպետ մեկ ասու-
(իստեմնաց) մը բանապետ համար կը իստեմնաց , Վան-
ստիւրա անուանով սուսին պէս . որուն բացուե-
լուն համար՝ երեւելի ճարտարարու ետեմնութեան և
բոլոր հետու մարդիկներուն ըրած կարծեացը հա-
մեմատ 3 սարի շարունակ 6000 բանուար մար-
դիկ աշխատելու կը պարտաւ եղեր . թէ ասանկ
պարտուց և թէ պէտք եղած ուրիշ ամեն ծախ-
սերուն համար՝ ստար միլիոն գոհեման հարկ-
պետի բաւականաց կը ընեն , և հինաց այս գործը
անօրինելու համար՝ երեւելի իտալական
ներուն յանձնուեր է , այսինքն իտալացիին , Չի-
լիսիային , և Ռուսիային :

Վսե՛մ ի զատ Վրգա քաղաքին միտնե Վանստիւր
չոյն կ'ալու բանեցունելու համար երկուսէ՛ն ծա-
նապարհ մը չենելու . վրայք կը իստեմնաց Վարձրա-
պետի փոխարքային . Վրգա քաղաք թէ՛ որ այս եր-
կու երեւելի գործը կատարու՛մ աւանդ նէ՛ շատ
մեծ օգուտներ կ'ընէ Վրգա քաղաքին՝ մանաւանդ վա-
ճաւորանութեան մասին :

— Վանստ 1 Վին ալ կը իստեմնաց . թէ Վրգա քաղաքին
Վրգա քաղաքին կը իստեմնաց ինն ընող շողենաւը
(որ միշտ Վարձր կը իստեմնաց ալ կը հանդիպի) ասի-
կու ամիսը երկու անգամ պիտի ընէ իր ճանա-
պարհորդութիւնը . կը հաստատեն շուս , թէ
Վրգա քաղաքին շողենաւն ալ՝ ամիսը երկու անգամ
կը իստեմնաց ինն պիտի ընէ Վրգա քաղաքին այս անգը ,
և պարտեման զնալուն ու դարձմը Վրգայ չի
հանդիպելով ալ զպիտի պիտի կատարէ իր նա-
ւարկութիւնը յիշեալ երկու անգորուն մէջ :

— Վրգա քաղաքին 1 Վին , Վրգա քաղաքին նա-
ւա հանդիպան մաս՝ (յամանեան գործակով յուն
փոստ անանկ նա մը կ'ընելով , և միայն մէջը
եղած մարդիկները կ'ապասին . այս նաւը ամսոյս
1 Վին Վրգայ նաւահանգումն մեկնել էր :

Քրտար ըստեմնաց եղէն (իստեմնաց) մը օրն . (որ է
հեղաքին) . և անպետ և քարտիտ հոսիսի մը պէս
հոսիս օգտարները դարձելով հրկով հրկուցանելով
արտարանը (իստեմնաց) խոստով պէս կը իստեմնաց ա-
րտարանը կը իստեմնաց :

Պապարտ (Վրգայն) քարտիտ՝ որ շատ ատեն
հետ Վարձրի կը իստեմնաց , ստորին փեմանի մարդ մըն
է . ստար մեկ կ'ապաս նա ամար մըն էր , և ասքը մեկին
թիւ աստուտմարտեմանն ու ամենց հետեւելու կամը
մը կ'ալու իրեն . մեր մէջը կ'ալու որ՝ մեկ մարդ մը
որ կ'ընտելան բաներ սոստմեմնու ձեւը գարնել
մընէ , շատ ստորի առաջ ինքը մասնաւոր շտեմնով ա-
նը վարձուած ըլլայ , զարգանալու և ձեւարման-
քու և համարարաններու . մէջ երկար ատեն ասոր
պարտի . Վանստի քարտիտ ընտելութիւնը (մե-
թաքաղ ըստեմնաց) այնքան ծանր բան չեն ուղեր .
մեկ անկատար ուստեմնաց մը ստալ կ'ալու նաւա-
նար մը՝ վրայինութեան փեմանի նոր ելուղ մարդու
մը մտքը բանի մը կատար բան սոստմեմնու կը ընեն .
անկիւ ետքը սոստմեմնու արտիչին հասարակ ստալիչ
ըլլալու բաւական կը իստեմնաց :

Պե՛տմիտա քաղաքին համար ասանկ վրայութիւն
ստալ՝ միայն այն պեմնուցի բրտեմնութեանը չէ . բուն
մեկ անգղիացիներն ալ ստար պէս կը իստեմնաց և Վր-
գայն ինն ընող ըստեմնաց անստեմնաց օրպիւր՝ 1841
թուին մարտ ամսոյն մէջ ասանկ կը ընեն . որ Վրգ-
այն օրպիւր է :

« Վրգիցիները առաջինը շատ աղէկ բարք և բը-
նապարտութեան օճեմնաց , որ հինաց փոխուելը՝ անստեմնաց

նիքուտ կը իստեմնաց իստեմնաց գործը ըստ հրատարակելը՝ մարդ-
կային ընտելութեան ծանձան է մի : թէ որ աստեղ ալ
Պաղեստինապետ ասիւն շար և նոր Չիլիսիտա կը ընեն
ընտելութեան շար շատուր և գորուոր ըլլային նէ՛ ի-
րենց քարտիչներն և սուտ քրտարութեան ինն ընողն՝ ա-
մենը մեկին ծոխուն տակը կը իստեմնաց . բայց աստեղ
տեղար մարդիկ են . և տակալին տղայութեան վրձա-
կի մէջ են . անոր համար լուծի տակ կը ընտեմնաց . բայց
այն լուծը կը իստեմնաց ալ՝ օրն որ կ'ալուսին :

Վրտարութեան թիւնը բոլոր աշխարհքի բարեկար մեկ
կը իստեմնաց մըն է . սակայն ճշմարիտ և ուղիւ քրտարութե-
ան թիւնը ըլլալու է որ այս աղէկութեան ճշմարիտ
հասարակ մարտիրոսները իրենց քարտիչութեանը այս
աղէկութեան չեն կրնար բերել . քանզի հաւասարին
ընելու աղէկութիւնը քարտիչին ընելու բանը չէ .
քարտիչը թէ որ իր կրիցը հետեւի նէ՛ (ինչպէս են
բոլոր մարդ կրնանք քարտիչները , որ ճշմարտու-
թեան կրտարին հակառակութեան կրիցը գերեմնաց այն
գործոյն մէջ խոստած է) . զեչութեան պատճառ կը ը-
լլայ . և ասոր օրինակը Վրտարութեան Վրտարի կը իստեմնաց
միայն յուսուցած են . ինչպէս որ նոյն իսկ գերեմնու-
ցի և անգղիացի բրտեմնութեան պատմութեան ըստեմնաց
յայտնի տեսնուեցաւ :

Յե՛ն . Պարտ . Տ . Վարձրպետ
Չանստեմնաց :

ԱՐՏԱՔԻՆ ԵՒ ԻՐԻՔ

ԲՈՒՍԷ

Պատահ տեղափոխված աստի արևըները դըրած ունի, որով արգիլված է որ դրանցի մարդիկ մասնաւորաց տները վարժապետական չի բնութիւն, և թէ որ հարկը պահանջէ նէ՛ ընդուն պայմաններ որոշուած են, այս կանոններս քիչ մը դործածուած լինան կողմէն ինուցած ըլլալով՝ Պ. Ս. Բարսեղ Տաւրապետ աստի հոգեւորական, նախարարը նոր հրահան հանած է որ այս բանին վարչութ աւելի զընդուն թիւն բանեցանեն:

Հայրենիքը որպէս շահարկի մտով՝ Ս. Բարսեղ Բարսեղով նախարարին՝ Վոլիստան բանակին գլխաւոր հարամանատար անուանելուն լուրը՝ Վաւառնոյն արտադրող Վազ զիտանն օրորքէն քաղաւած էր, և հիմա հեանեալ լուրն ալ նոյն օրագրոյն ետքի թիւէն թարգմանուած է, որ կ'ըսէ, Պ. Վարսեղ պարզի կառավարութեան օրագիրը կը ծանուցանէ թէ, Նարձը, խորհրդարանին խորհրդական անդամ, սեղանակալ զորապետ, նոր Բուստանի և Վեաւրապետ ընդհանուր կառավարիչ և այլն. Ս. Բարսեղ Ս. Բարսեղովի կոմսը կոմսի բանակին գլխաւոր գրասեան անուանել է, և իւր նախկին պատուանուէրը պահելով: Արդ Բուստանի և Վեաւրապետի գլխաւորահան կառավարիչ սեղանակալ զորապետ Սեդուրթ անուանին այ՝ այս երկու ընդարձակ նահանգներու ընդհանուր կառավարչութիւնը յանձնուելու որ իւր նախկին պաշտօնին հետ, և Ս. Բարսեղովի կոմսին հրահանատարութեամբ վարելու է՝ այս պաշտօնը՝ եղեր:

ԲՆՊԵՆԷ

Իսլամացիք՝ նոյեմբերի 17ին՝ անուամբ () Վ. Բ. Ե. նկին արուելու ստակը ժողովելն. այս ստակս մէկ կամուար աւար մըն է. ուստի իսլամացիոց այս երկնի ստանալանը յարգելուն լափը՝ ստանաւ տարբերուն կ'երեւի. միայն Տուսկին քաղաքին՝ որ ամենը 250,000 հոգի բնակիչ ունի. ժողովուած ստակը եղաւ 90,000 ֆունտ, որ տաճկի ստակով կ'ընէ 382,500 դրահեկան:

ՍՊԵՆԷ

Բուստանի Օրուպանս զորապետը՝ որ խոստարտներուն օգնութիւն ընելու համար Նարարդեղոյն կողմէն Սպանիա մտեր էր, և քանի մի օրէ հետէ Վոլիստան բուստան քաղաքին մտերը իր երկիրը կրքնակեր: Սպանիայի կառավարութեան հրահան ասու որ հոն չի կենայ, Սանդանդէն երկայ նստի, հրահանին հնարանգելու սեղը՝ Վոլիստան սահմանը Սորիայի սահմաններէն զատող Սիւստան Վ. Բարսեղ ըստան լնոր քաղաքացու, և քաղաքական պատեբուցիմն աստի իր իշխանութեան ստակը պատերազմող զօրքն քանի մը զինուոր գլխուն ժողովեց, յանկարծակի զնայ Վատեաւ քաղաքը կոխեց. որ Վոլիստան վեց փարսուի անդին է, հետի գլխաւորներուն միջոց համարներ չի գիտցուիր, անանք կրան թէ մտան ձիւար ունի, անանք այս համարներս ուխտուի կը հասցունեն, և ուրիշները՝ արդէս թէ այս տարբերութիւն միարանելու համար՝ յիսուն ձիւար և ուխտուի հետեակ ցորք ունի կրան, միայն ինչ ըլլան ալ աղիկ ծածկ չէ, բայց կրկարձուի որ՝ կամ Նարարդեղոյն համար կ'աշխատի, կամ 1812ին Պոնաբուգիլին սրը եղան կառավարութեան սահմանները որ ետքը վերջուն հաստատել կ'ուզէ:

Վատեաւ մտնելուն աստի քաղաքին կառավարութեան աստի հրահան ըրաւ, որ շատ մը օրքան զէնք և որքան բանի եկող ձի կրկարձուի քաղաքին

մէջը նէ՛ աստի ալ ժողովն իրն յանձնեն, իրեն կառավարները այս հանել ուզեց, և որքան իր հրահանին սակը աստի մը պատերազմող զինուորներ կապին նէ՛ հրահանք որ նարէն գան իր ներքին սակը ծանեն: Վոլիստան ընդհանուր կառավարիչը շատ մը մարդիկ հանեց Սաւրիս, Պուստոզ, Վազարա, և լեանային երկիրները, Օրուպանսին ըրածներուն լուրը աստեղու համար:

Շատ մը Վատեայի կառավարիչը՝ քաղաքին երկու խումբ պահապան պարիսուն մէկը Սիւստանի կողմը զնկեց: Նուան կողմին զորապետն այ՝ Սիւստանի կողմերը՝ մըքան ցորք որ կըցաւ ժողովն նէ՛ անոնք ալ պիտի մարտիկը պատարիս հետ: Վատեա զէնուարը՝ որ Վատը բուստան լեաններուն կառավարիչն էր, և այս օրերս Սաւրիս էր, և ուղարկած աստի Օրուպանսին պատարիչը ծանուան ինայաւ, երբ որ Վատեայ հասաւ. ուստի խոհեմութիւն գտեց այն սակը սպասել մինչև ապահով կերպով մը ծանապարհը շարունակելու միջոցը գտնէ. քանզի այն ալ լուսեցաւ որ՝ Օրուպանսին զօրքերէն՝ քանի մը հոգի ալ տեսնուել են Վատեայի կողմերը ծածուան օրան:

Օրուպանսին պատարիչութիւն հանած երկիրը՝ Սիւստան լուսած երկիրն է. Վատը գիտին ալ կողմը՝ հիւստային կողմէն սահման ունի Վատա դաւարը՝ հարաւային կողմէն Սաւրիս գաւառը, որն կընան կողմէն Վատեայ, երկիրը հարին (սիւս) և շրջա զին բաց երկիր մըն է. հիւստային կողմէն կը վազէ Վատը գաւառը. և հարաւային կողմէն են Սիւստան և Վատեայ լեանները, և ասոր կողմ են Սոտայի լեանները, որ փոստիկի անասաներով լեցուն են:

ԲՐԵՆԷՆԷ

Պանդայ 20 զեկտեմբեր: Սահարան երկրին մէջ եղած պատերազմը կերպի թէ վերջանայու օրայ է, Վոլիստանը՝ հինգ բերդի տիրելին ներկայ ամառս մէջ, որունցէ երկուքը աստի կարգի բերդեր են:

Սպանիայի վայրի երկրին մէջ եղած խոստարտները կը շարունակուի, և 3000 հոգի խոստարտներուն ետեւն ինկած են, որ արգիլին զի զերը ակը դարձնելն:

Սիւստան մէջ աստի բան խոստարտ է, թէ և զօրքերուն մէջ եղած միջոց պահանջու, այսու ամենայնի հիւստային կողմէն մէջ 3000 հոգի կ'անդէն աւելի կան, այս երկը անուան միջոցի մէջ՝ միայն մէկ գունդ զարք՝ 200 հոգի կ'որոշուց:

Հնդկաստանի նոր կառավարիչ Սիւստանի Հերտիճը՝ շարունակուող քաղաքական կառավարութեան և տեղացիներուն կրթութեան վարչութ կրթութի:

Սիւստանի մէջ եղած խոստարտներն ալ առ այժմ հանդարտած է:

Վազարապետն եղած լուրերը շատ ցուայն են՝ Վատեայի մէջ ստակայի մահատարածում կայ, որ աստի որ հարաւարտ մարդեր կը շարունակեն, հոգեւորներ ամառս մերձերը մատուցելուն թիւը այնքան շատ են որ զիններուն շատ աստիներուն մէջը մտային. փաստ զի մարդ չկար որ գանձեր թաղէն, թէ և այս բանիս համար բաւական ստակ ալ կրնաստացունին: Իսպանի պարստին մէջը մեծագոյններուն համար անգամ շատ դժուարին էր թաղելու մարդ դանակ. փաստ զի ամեն մարդ կ'երկնէր այս տարափոխիկ տեսէս: Վատեայ քին մէջ ամառս լեանը կ'աւելի և փոքրոյնները բոլորովին անապատ են դարձած: Վատեայ մեծամեծ մարդիկ այս տարափոխիկ տեսիս զՏ եղան:

ՉԻՆԷՆԷ

Վայս երկրիս լուրերը նոյեմբեր ամսոյն 7էն են, Վատեայի մէջ ձայն մը տարածուել էր թէ՛ երկրին Վայսը մտեր է, բայց կարք աղիկ ինուցունցու թէ անհիմն է այս լուրը, այլ աստի բան խոստարտ և աստի բան խոստարտի միտակի մը մէջ է այս տեղ:

Հոգեւորներ ամսոյն 11ին, Վատեայի մէջ ստակայ լի հոգեւոր պատահեցաւ, և 100 հոգար սիւստանը գահեկանի արժողութեամբ կորուսաւ պատճառը է այս անպարզ զիտուածս:

Վազ զիտանց Չինաստանի արտաքոյ կարգի զեպանին՝ Չինացուց Վ. Է. Կինի անուն պատանապարհ հետ ըրած յորձանուածութիւնները զիտ անպարտ են. բայց հաւանականաբար կրկարձուի թէ՛ քանի մը պատճառներ արգելք կը լին այս գաշնարարութեան ուղանալուն:

Կը հաստատուն թէ՛ Սաւրիս ծովի շերտայ քաղաք ազատ եղած է՝ աստի կ'աւար համար բոլոր տեղութեանց զօրջակով եկած նաւերուն:

ԱՌԿԵՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՐԻՔ

Իզմիր 27 Յունիս

Վատեայի աստի արքայ այս ամենիկն մէջ իստական փոփոխութիւն էր ունեցաւ և եղած փոփոխութիւնները կը նախա լեւին են:

Միւսն, կուստի, և Բաստանի ստարտ լուստուցաւ 250 արտը 88—90 րանիկանի, ապաւ թի տեղերը կը յոսան ար ալ աստի Բարսեղայ զին:

Վատեայ, իսլամ է, Բայց այս եօթնիկն մէջ Բաստան լուստուցաւ Բատեայի պատակն զանկար 175 րանիկանի:

Սայրի կուստի, իսլամ է, և այս ամենիկն մէջ իսլամի տարակն պատակն զանկարը 84 րանիկանի լուստուցաւ, և այս օրերս ալ երկուքը պատակն զանկարը 75 րանիկանի գնայ առին, Բայց անպարտ պատակն զանկարը միայն անուամբ է և անպարտ արժողութեամբ 66—68 րանիկանի է զանկարը:

Տարան, կուստի, և այս եօթնիկն մէջ 3000 զանկարի զանկարան պատակն լուստուցաւ պատակն մէջ ու, այնքան Վատեայի պատակն ան լուստ 322—330 րանիկանի: Կը զուտի պատակն 330—340 րանիկանի: Վատեայի կը 345 րանիկանի: Եւ Վատեայի կը 355—360 րանիկանի:

Ղեկիկ, շարունակ կուստի, և այս եօթնիկն մէջ այս տարակն ալ Բաստանի լուստուցաւ կուստայն 25 րանիկանի, այսպէս կուստ կանիկն է ծարսելով և կուստ պայմանաւանակաւ:

ՓԱՌԱՆԱԿՈՒԹԻՒՆ

Իզմիր 27 Յունիս

Table with 2 columns: Item name and value. Items include Եւտրա, Սարսիկա, Թրեւա, Սիւստա, Ղեկիկ, Ղեկիկ, Զոլանա.

Պոլիս 24 Յունիս

Table with 2 columns: Item name and value. Items include Եւտրա, 3 ամիս ժամանակա, Վարիկ, Սարսիկա, Թրեւա, Սիւստա, Կիստի, Ղեկիկ.

Ի ՉԻՆԷՆԷ

Ի ՉԻՆԷՆԷ ԵՒ ԻՐԻՔ ԵՒ ԻՐԻՔ ԵՒ ԻՐԻՔ